

Уже вкотре мама порушувала питання, яке мене дуже цікавило і збуджувало, однак ставити його їй чи бабусі мені було ніяково. Важко бути інтелігентною дитиною. Дуже важко. Я так само, як і Стариган Гем, не знав, звідки взявся в мамі, жодної інформації про мого батька не було. Я нічого про нього не відав. Як і він про мене. У цьому, мабуть, і полягає гармонія. В обопільному незнанні.

Чому, власне, в моїй голові затовклися ці спогади про дитинство? Що спонукало мене згадати про те, що я ненавиджу англійців? А вже ненависть до англійців потягла за собою низку спогадів про Старигана Гема, маму і про моє дитинство золоте? Мабуть, це через те, що мене колола англійська шпилька. Саме англійська, ти бач! Це було неприємно, навіть боляче, до того ж змушувало мене крутити стегнами так, немов я був повією. Схоже, ця мала англійська потвора мстилася мені за ненависть до її англійських предків. Я смикався, наче наречена в радянському кінофільмі «Солом'яний капелюх», їй так само заважала гостра англійська шпилька. Англійська шпилька перетворювала порядну французьку дівчину на нервовий пошкоджений механізм. Це, мабуть, через те, що англійці ненавидять французів. Так було завжди, подумалося мені. В історії людства неодмінно хтось когось ненавидів.

Мене називають модником. Я дуже люблю епатувати представників людства. Власних громадян, іноземців і ще тих, хто «самі люди не місцеві». На мене повсякчас хтось дивиться. Інколи я думаю, що досконалий і що на мене приємно дивитися.

Учора придумав собі вбрання. Чорні вузькі штани в мене були. Черевики з тракторною підошвою теж. На ліжку чекала чорна шкіряна куртка, модна за часів співу бунтівника Віктора Цоя. «Перемен требуют наши сердца-а-а-а». Головним убором мені мала б служити бандана. Вона була така ж чорна, як і моя рідна земля, на чорному тлі невідомий хлопчак недбало розкидав сірі черевики на тракторній підошві.

Чогось бракувало для довершення композиції, не вистачало металічного блиску. І я відразу згадав про англійські шпильки, бо вони дешеві, їх можна купувати практично вагонами, і це суттєво не позначиться на моєму бюджеті. До того ж ними можна обвішатися рясно. Так рясно, що аж...

І я поїхав їх шукати. Думаєте, в наш кібернетичний час так легко знайти примітивні витвори радянської промисловості? Такі, скажімо, як англійські шпильки? А от і ні. Спочатку я подався до помпезних центральних магазинів — «Гудзики», ще ліпше — «Європейські гудзики», а ще є такий собі «Світ гудзиків». Швендяв по них довго.

Коли я чую словосполучення «Світ гудзиків», моя фантазія малює цікаві картини гудзикового життя. Ось школа для маленьких гудзенят, яких використовують для манжетів. Ось Інститут підвищення кваліфікації гудзиків, там сидять сині й обтягнуті драпом набурмосені гудзики, вчать залогоджувати важливі гудзикові справи. Ось помпезна урочиста зустріч, на ній поважно виступають гудзики-перли, клубні гудзики та інші гудзичі представники вищого товариства. Мені здається, що світ гудзиків не є демократичним світом, радше це буржуазне, таке собі замкнене класове суспільство,

в якому не дуже любляють іноземців. З іноземців там лише англійські шпильки, ну, може, ще якісь запонки. У принципі, я мало знаю світів, у яких би шаленіли від іноземців.

Я так легко відволікаюсь від теми, жахливо, однак нічого не вдієш, бо це мені притаманно з дитинства. Отже, продовжуватиму. В якомусь центральному магазині я натрапив на шпильки зі слонової кістки, срібні шпильки і навіть шпильки з білого золота. Я відразу зрозумів, що це для мене занадто. На мій погляд, неінтелігентно обвішуватися золотими англійськими шпильками і в такому вигляді чимчикувати в метро, щоб уводити в ступор гегемонів з електричок, державних службовців середньої ланки та офісних людей. Це не гуманно, а я вважаю себе гуманістом, ну, звичайно, не рівня Камю чи там Сартра, але напрочуд гуманною людиною.

На огляд центральних гудзикових магазинів я вбив пів дня. Аж потім мене осяяла геніальна думка. Я згадав про галантереї. Ці невиразні крамнички все ж таки потроху ще де-не-де жевріють, на них можна натрапити у спальних районах, якщо ти непогано знаєш місто. Я знаю місто дуже добре. Якби ж воно мені ще й допомагало, це знання.

Галантереї, ці пам'ятки жіночих будуарів СРСР, досі існують, але чого там тільки не продають, у тих галантереях. Навіть алкогольні напої. Бігме, я сам купив там невеличку пляшечку такого собі рожевого «шмурдяку» (суміш підозрілої горілки з чимось, що вони видають за сік журавлини; тільки останній бовдур здатен повірити в те, що натуральний сік журавлини плюс горілка можуть коштувати трохи більше ніж дві гривні, а щодо мене, то я давненько перестав вірити

в такі дарунки життя). Англійських шпильок я там не знайшов. Однак побачив шпильки жіночі — такі чорні металеві скоби, схожі на те, як перукар олівцем малює жіночу голівку з довгим волоссям чи як діти малюють гори. Про всяк випадок я купив собі три пачки. По 10 штук у кожній.

Аж потім припинив цю мандрівну кампанію «У пошуках втрачених шпильок» і подався на базар. Треба було відразу так зробити. Уже там я став власником чудових англійських шпильочок, купив у бабусі, яка спочатку роздивлялася мое довге волосся, приглядалася до шотландського кілта (це така чудернацька спідниця в червону, зелену та чорну клітину; можливо, занадто коротка для порядного чоловіка), а потім назвала мене «дороженькою» й «онукою». Трохи принизливо для мене як для рятувальника бабусі від зграй англійських шпильок, але хай. Якщо їй подобається, то чого ж.

Щасливо придбані шпильки я повтикав у вільному порядку вздовж чорних штанців. Вийшли такі цікаві, надзвичайно цікаві штанці. Пако Рабана (є такий чудопал зі світу кутюр'є, завжди щось вигадує: або одяг із консервних бляшанок, або щось іще відчайдушніше) помер би від заздрощів, що не йому першому стрельнула настільки геніальна ідея.

Тепер я їду в метро. На мене дивляться люди. Я смикаюсь, бо мене кусає якась підступна англійська шпилька, що розімкнула свого металевого писка, — можливо, хотіла позіхнути чи щось бовкнути (я точно не знаю, які вона мала наміри, у мене немає часу здогадуватись щодо намірів англійських шпильок) і роззявила рота, а тепер не може знову стулити щелепу. Тому з горя покусує мене. Наче блоха. Я привертаю

до себе чимраз більше уваги. Доведеться вийти, люди бояться стати поруч. Думають, що я хворий або скажений. Вони знають про життя англійських шпильок набагато менше за мене, то що ж із них візьмеш?

Мені байдуже, де виходити. Місто завжди пригостить питвом, їжею, музикою, хоч би де я опинився. Я добре знаю рідну місцевість, про це вже казав, тому знайти якийсь генделік для мене раз плюнути. Навіть не прислухався до незадоволеного голосу метро-дядька, що проголошує, яка буде станція, кому треба поступатися місцем (начебто хтось на нього зважає, на цей вичавлений із космічного харчового тюбика голос), де перехід на іншу лінію метрополітену, що можна відразу побачити, коли вийдеш із метро на цій станції. От наприклад: «вихід до річкового вокзалу та фунікулера» (він вимовляє «хунікулера»). Я припускаю, що дядько говорить нормально, а це я так чую: «хунікулер», бо я зіпсований, мені часто маряться такі частки, як «бл», «пі», «ху» у звичайнісіньких літературних словах, ну, і все таке. Філологічні особливості сприйняття мови.

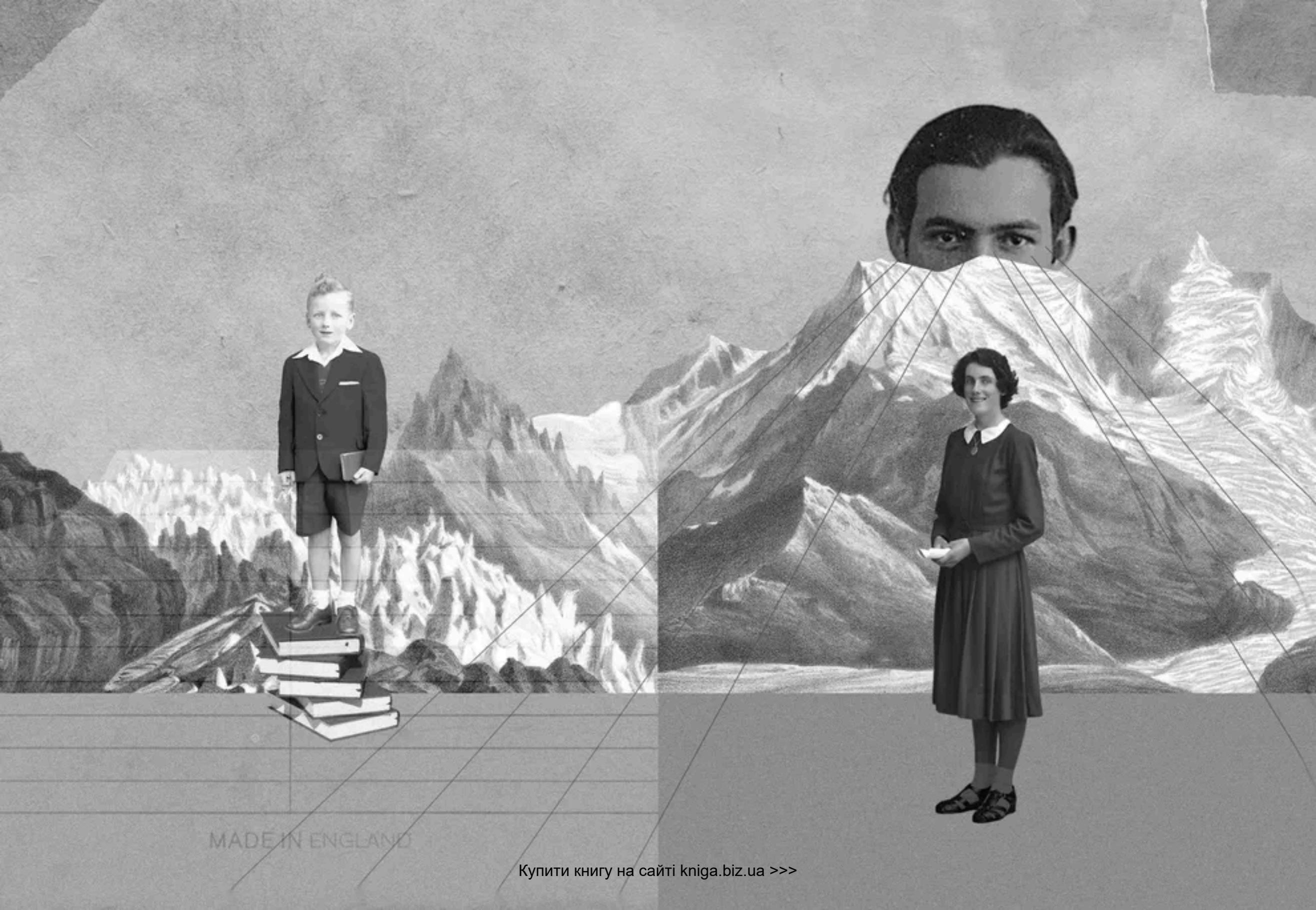
Дядьків голос штучний, звісно, це запис, я знаю. Я ж не який-небудь тупий провінціал (це я для красного слівця сказав, бо не маю нічого проти провінціалів), я тут народився, корінний киянин. Дядьків голос оживає лише тоді, коли якийсь незграба не відпускає дверей. Мені важко собі уявити тверезу людину при здоровому глузді, яка чіпляється за двері вагона і не відпускає їх від себе чи себе від них. Прямо липне до тих дверей, як до чарівного гусака з андерсенівської (чи чиеї там?) казки. Але голос оживає й басує (баритонує, тенорує):

«Пасажири, відпустіть двері!» Інколи з «будь ласка», інколи без цього вияву формальної ввічливості. Як можна бути ввічливим із людиною, що вчепилась у двері?

Я б волав: «Відпусти двері, ану, відпусти двері, козел!» Усім відомо, що потяги в метро курсують за точним графіком, зупинка на станції дві хвилини, це — щонайбільше, а я, водій, не бажаю ставати порушником графіка руху тільки через те, що якийсь козел щось має до дверей вагона. Я не хочу ганьбити славу метрополітену, що зарекомендував себе як найзручніший, найпотужніший, найнадійніший вид транспорту мого міста, тільки тому, що комусь, бач, закортіло не відпускати дверей. У себе вдома не відпускай дверей, козел!

Я так розпалився справедливим обуренням, що не відразу почув оце влучне слово «козел» на власну адресу. Я вже виходив, уже було оте попереджувальне «обережно, двері зачиняються», і, мабуть, лише тому вчасно не зреагував на «козла» мені в спину. «Козел». Так сказали про мене аж двоє дівчиськ, мабуть, студентки, які хихотіли і продовжували розглядати в шибці мене і мої штанці.

В однієї з них були препогані зуби. Як можна в наше бурхливе століття, в добу зубних паст «три-в-одному», навіть у час «зубних паст для всього рота», а ще за шаленої кількості спеціальних антикарієсних жувальних гумок, до того ж у нашому європейському місті, де на один мікрорайон припадає щонайменше п'ять стоматологічних клінік (я колись рахував, п'ять — це середнє число, буває й більше), мати такі жахливі зуби? Та це неприпустимо для більш-менш освіченої людини. На її місці я дуже рідко розтуляв би рота. Хіба що під

MADE IN ENGLAND

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

загрозою смерті. Не частіше. А вона дозволяє собі роззявляти пащеку, коли їй заманеться, еге. Інша волоока, симпатична. Затуляє рота маленькою ручкою. Може, так само щось не те із зубами?

Я показую їм брутальний американський жест — використовується всього один палець із п'яťох, що є на руці (американці дуже практичні. Те, що я ненавиджу їх, не означає, що не повинен користуватися надбаннями американського народу).

Я показав їм того пальця не з хуліганських міркувань (насправді мені здається, що найкращий хуліганський мотив — це циганочка чи, може, «Мурка» чи «Гоп-стоп», — такий уже я невинуватий романтик). Я показав їм пальця із суто виховною метою, треба, щоб вони зрозуміли, поки ніхто не пояснив їм фізично, що поводитися з чоловіками слід обачно. Та й зі словом «козел» так само. За «козла» можна ще і як відповісти. Перед дорослими пацанами. Я їх попередив, цих двох дуреп. За образу чоловічої гідності можна заробити добрячих стусанів. Оцей мій палець — це всього-на-всього превентивний захід, натяк на те, щоб вони надалі контролювали власні слова. Ніколи не знаєш, на яке злісне лайно натрапиш на життєвому шляху. Краще бути попередженим. Я завжди опікуюсь майбутнім інших людей, так уже влаштований. Але годі паякати, все, бувайте, я вистрибую в темряву. Ще побачимося.

Частина друга. Міра

Я сліпа не з раннього дитинства. Точніше, так: я сліпа не від народження. Не знаю, чому саме з цієї фрази почала розповідати про себе. Мабуть, тому що звикла вгадувати в зрячих очах людей саме таке запитання. Найперше запитання. Воно виникає відразу після того, як люди розуміють, що я — сліпа. «Бідненька, як же це сталося?» — соло, дуєтом, тріо чи хором, залежно від їхньої кількості, думають люди. «Бідненька сліпа дівчина, як їй кепсько жити у цьому жорстокому світі. Біда за бідою йде чередою». Від їхнього співчуття мені з кожним роком дедалі більше хочеться вити. Як собаці. Я люблю вити. Якщо вже чесно, то довше і голосніше за мене скиглить тільки сусідська німецька вівчарка з іменем зірки естради — Діана, яку тримає наш сусід, хронічний алкоголік, дядя Алік. Чудове і влучне ім'я для алкоголіка, правда? Батьки наче серцем чули, коли називали сина. А може, у такий спосіб запрограмували йому життя?